

Pretului

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dăsu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în lăntul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic si literariu.

Anul V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu literé meritate gârmondu, la prima publicare câte 7 cr., la a doua si a treia câte 6 cr. v. a. si peste aceea 30 cr. de timbru la testu rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usoru prin assemnatiunile poștei séu séu, adressede de a dreptulu la Reductiunea Diariulu.

„Observatoriul“ in Sibiu.

Nr. 68.

Sibiu, Sâmbata 28/9 Septembrie.

1882.

Nr. ad. gen. 35/1882.

Processu verbale

luatu in sedinti'a II a adunarei generale XXI a asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu tinuta in 28 Augustu st. n. 1882 in orasiulu Desiu.

Presiedinte: Jacobu Bolog'a. Notariu: Dr. D. P. Barcianu.

17. Protocolulu sedintiei prime se citește si se autentica.

18. Presidiulu presenta:

a) Cererea lui Jacobu Muresianu, invetiatoriu si cantoru romanu in Clusiu, pentru unu ajutoriu pe séma fiicei sale Rosali'a eleva la scól'a de industria femeiesca in Clusiu;

b) Cererea lui Alexandru Rosiu, asistentu de fotografu in Clusiu, pentru unu ajutoriu. Se transpunu comitetulu spre competenta afacere.

19. Presidiulu presenta telegrame de felicitare a adunarei generale: a) dela mitropolitulu Mironu Romanulu; b) dela Dr. Moisilu, in numele mai multoru Naseudeni; c) dela vicariulu Barbolovicu in numele romaniloru Selagieni; d) dela Diamandi Manole si alti óspeti dela Tusnadu; e) dela comitetulu despartimentulu Brasiovu; f) dela romanii Brasioveni.

Spre placuta sciintia.

20. Comisiunea de inscriere de membrii noi raportédia prin raportorulu seu Alexe Bogdanu, cá a incassatu inca sum'a de 25 fl., anumitu dela membrii vechi Joanu Colceriu medicu 5 fl., Alexandru Silasi si Vasilie Almasianu câte 10 fl. v. a.; b) dela membrii noi: Joanu Fodoreanu profes. in Gherla, Alexe Larionessi proprietariu in Budus, Dr. Vas. Lucaciu preotu in Satumare, dn'a Paulina Lucaciu preotésa in Satumare, Gerasimu Domide preotu in Rodn'a-vechia, sum'a 25 fl. v. a.; si c) dela membrulu ajutoriu Teodoru Farcasiu 1 fl. val. austr.

Spre placuta sciintia proclamandu-se de membrii ordinari dnii: Joanu Fodoreanu, Alexe Larionessi, Dr. Vasilie Lucaciu, dn'a Paulin'a Lucaciu si Gerasimu Domide.

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Dlu Slavici si serbarea „Romaniei June“ intru onórea „Convorbiriloru literare“.

„La langue est leur (des Roumains) marque de noblesse au milieu des barbares“. Edgar Quinet. „Audiatur et altera pars“.

(Urmare.)

Anume daca nici Ganea nu serie „in limb'a poporulu rom.“, de ce atunci din partea dvóstru atáta vorba de parada, cá usitati tóte galimatiele gerguriloru nóstre poporali numai si numai pentru aceea, cá se ve precépa si poporulu (carele nota-bene nu ve va precepe nici asia, decâtu treptatu cu cultur'a sa crescénda, cea ce i-o putem da intogmai de bine si intr'o limba mai curatica) Cari sunt clasele culte din Romani'a singure competenti a judeca despre bunetatea ori reutatea limbii rom.? Nu cumva acele, cari, dupa tristulu testimoniulu chiaru din presinte alu diuareloru transcarpatine, mai bucurosu vorbescu francesa si alte, decâtu dulcea limba numésca? Si de candu óre in lumea vechie si nóua si la popórele antice si de mai dincóce dreptulu de jude asupra limbii, a fiintiei, sistemii gramaticii si reguleloru ei s'a conferitu totalitati classeloru culte, éra nu mai virtosu puçniloru, nu numai chiamati, ci si alesi literatori, limbisti, filologi de specialitate, fire-aru fi fostu ei altmíntre ori-unde nascuti, la Aradu ori la Lugosiu, ori la Oradea-mare, ori altu-unde? Cádi au nu dvóstru mai adinóri pre celebrulu capu alu „directiunei nóue“ chiaru pentru aceea ilu dechiararati mai competente in cele ale limbii si literaturii nóstre, fiindu cá se nascú si crescú, nici nu macar in marginile romanimeii, ci plane in négr'a strainetate?

Mai departe dela dlu Slavici invetiám, cá numai in regiunile „directiunii nóue“ avemu dejá patru limbe romanesci literarie séu scrise: limb'a classelor culte

21. Urmédia raportulu comisiunei esmisse pentru revisiunea ratiocinielor cassei asociatiunei. Raportorulu Grigorie Pletosu arata, cá luandu-se la revisiune ratiociniulu dupa modulu de portare a socoteleloru intrebuintiatu la casa asociatiunei si citindu-se din pozitie in pozitie, s'au comparatu diariulu cu documentele respective si s'au aflatu intru tóte consunatoriul. Pe bas'a acestui raportu Adunarea dá absolutoriu comitetulu centralu pentru administrarea averii asociatiunei in a. 1881/2.

22. Comisiunea de propuneri prin raportorulu seu Dr. A. P. Alexi, cu privire la conspectulu stipendistiloru si alu ajutoratiloru din partea asociatiunei dela intemeierea ei din 1862 până la anul 1882 propune si

adunarea decide: conspectulu prezentatu se ia spre sciintia, avendu a se publicá in organulu asociatiunei „Transilvani'a“; cátu pentru viitoriu conspectulu se se continue dupa potintia cu tóte datele cerute de adunarea generala din 1881, avendu a se publicá aceste conspecte la finea fiacarui anu in organulu asociatiunei.

23. Acelasiu raportoru, cu privire la cererea lui Joanu Gavrilasiu ascultatoriu de filosofie si teologia, de a i se acordá unu stipendiu pentru a intrá in academi'a orientale din Vien'a, propune: Cererea de asta-data se nu se ia in considerare, dara avendu in vedere cá menirea asociatiunei este de a ajutá pe tinerii studenti dela tóte facultatile, si considerandu cá ar fi in interesulu natiunei, daca amu avea barbati crescuti pentru carier'a diplomatica, se se creedie unu stipendiu de 500 fl. v. a. pentru unu elevu romanu alu scólei orientale din Vien'a; stipendiulu acesta comitetulu se'lu confere pe calea concursulu, individulu celui mai calificatu.

Adunarea generala avendu in vedere, cá sunt alte lipse multu mai intetitóre, pentru a caroru acoperire se reclama concursulu asociatiunei

decide: nefiindu cu potintia crearea unui stipendiu pentru elevi dela academi'a orientale din Vien'a, cererea lui J. Gavrilasiu se transpune comitetulu spre competenta afacere.

24. Acelasiu raportoru cu privire la raportulu generalu alu comitetulu, despre activitatea sa din a. 1881/2 propune si

adunarea generala ia in generalu spre sciintia cuprinsulu raportulu.

25. In legatura cu decisiunea de sub Nrulu precedente si in specialu cu privire la propunerea cuprinsa in reasumatulu raportulu sub Nr. 1, de a se declará formalu de membrii ai asociatiunei dnii insinuati la adunarea generala din Sibiu din anul 1881, cari sunt suditi straini, comisiunea propune si adunarea proclama de membrii ordinari ai asociatiunei pe domnii: Carolu Davila din Bucuresci, medicu, siefu alu servitiului sanitariu militaru, Alexandru Davila din Bucuresci privatieru, Grigorie Em. Lahovari din Bucuresci proprietariu, Teodoru Buradu din Jasi prof. la conservatoriulu de musica; éra pe domnulu Joanu Popescu din Barladu prof. si directoru, de membru fundatoru si pe dnulu N. Nicorescu din Barladu proprietariu, membru ordinariu pe viétia, cu rezervele cuprinse in statutele asociat.

26. In legatura cu acelasiu raportu cu privire la propunerea comitetulu de sub p. 3 de a concede cá stipendie de câte 100 fl. votate in an. trecutu cu preferintia pentru tineri din muntii apuseni, cari aru voi a se perfectoná in maiestria de lemnaria, se se conferedie pe viitoriu fara restrictiune cu privire la locul de unde sunt nascuti concurentii, comisiunea propune si

adunarea generala decide cá amintitele stipendii se se confere si pe viitoriu, ceteris paribus, cu preferintia tineriloru din muntii apuseni.

27. Acelasiu raportoru arata, cá propunerile de sub Nr. 4 alu raportulu generalu despre revisiunea ratiocinielor cassei de sub Nrulu 5, despre introducerea anulu solaru cá anu administrativu alu asociatiunei, cea de sub Nr. 6 privitóre la stabilirea bugetulu pro Septembrie 1882 până 31 Decembre 1883, cea de sub Nr. 7 privitóre la nóua investire a averii asociatiunei si propunerea de sub Nr. 8 privitóre la tacs'a de administrare, ce se impune fonduriloru deosebite, fiindu in legatura cu bugetulu, se voru supune la deliberare din partea comisiunei bugetarie.

Spre sciintia.

28. Acelasiu raportoru cu privintia la propunerea dlui Dr. Absol. Todea amintita in procesulu verbale alu sedintiei I sub Nrulu 9. d. in caus'a

Dice adeca, cá „nu scie ce intielege dlu Traila sub unu cuventu romanescu, dsa ínse socóte, cá romanescu e cuventu, pe care-lu intielegu si intrebuintiéda fórté multi romani, care nu póte se fia inlocuitu prin altulu totu atátu de bine intielesu si totu atátu de desu intrebuintiatu“. Ea dupa aceea in apere mai multe cuvinte straine din novelele dlui Gane, de cari se impedece dlu Traila, bunaóra visitiu si surugiú, cá avédu intielesuri nuantiate, fiindu unulu menaciu de gála, celalatu de caletorie si de tóte dilele; fe redeu, insemnandu numai scaldá rece, baie ínse numai calda; helesceu, laculu de prasiu pesci, éra pescarie piati'a, unde se vinde pesce ori loculu, unde se tine pescele prinsu; si asia mai incolo. Aduge dsa la tóte aceste, cá „vorb'a feredeu cu incetulu se strimtoresce din usu prin cuventu baie, ceea ce de siguru nu este cástigu, ci perdere pentru limb'a nóstra“; cá déca atari cuvinte, cá cele citate, onoru Romani din Ardélu si din Tiér'a-unguresca le voru parea póte cu totulu straine, n'au decâtu se scrie si ei si se le inlocúesca cu altele totu atátu de respándite si totu atátu de precise in intielesulu lor, dar mai romanesci; cá nu póte unu scriitoru se intrebuintiedie cuvinte neintrebuintiate de aceia, la cari se adresédia, si este mare gresiéla a pretinde, cá autorii se'si faca limb'a; cá Romanii din Romani'a isi formédia potrivit cu nevoile vietii lor publice si private si potrivit mai alesu cu inriuririle, la cari a fostu si e supusa tiér'a lor, o limba curenta, si nu voru primi nici odata in loculu acestei limbi vreo alta facuta de fratii lor, cari au alte nevoi si sunt supusi la alte inriuriri, si cá in fine remane, cá si Romanii ciscarpatini se scrie multu si se produca lucrari literare de valóre, pentru cá se strabata cu limb'a lor in tiéra si se'si dea prin acesta partea lor de materialu pentru limb'a nóstra literara, o limba, care va fi vorbita si intielesca de toti carturarii romani, care ínse nu s'a formatu ínca“.

Cine nu vede in citatele argumentatiuni intortocarile si contradictiunile cu redicatu si claie pe gramada?! Cádi dice de oparte dlu Slavici, cá limb'a nóstra

vinderei averei remase după Avramu Jancu și testate asociației, propune a se primi amintit'a propunere în întregu cuprinsului ei.

După unele informații date de membrul comitetului Part. Cosm'a, care arată că din partea comitetului s'au făcut pașii necesari pe bas'a informațiilor primite de la avocatul însărcinat cu așezarea intereselor asociației, adunarea generală, fiind de acord cu motivele propunătorului, anumite:

Considerându că averea testată consista în realitate, cari nu se pot administra cu folosul de comitetu însuși;

Considerându că această avere de la mărtea testatorului din 1873 și până azi nu au adus nici un venit în favorul fondului, ci acesta s'a întrebuintat de curatorul masei fără a prezenta comitetului computul în regulă, — primesc propunerea făcută în întregu cuprinsului ei, deci se enunță că concludu:

Comitetul asociației transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporului român se însărcinează ași castiga datele necesare despre valoarea adeverată a casei și pe bas'a acestora și în contielegere cu alți barbati din același ținut, pe cari va avea ași consultă, se satorască condițiile și încă în decursul anului acestuia se vanda întrég'a avere.

Totuodată după ce venitul averei, începând de la mărtea testatorului, compete fondului pentru care a fost destinat, comitetul seși castige informații despre venitul adus și se provoacă pe curator, respective pe manipulatorii averei, ași da computul, și eventual, pentru îndeplinirea acestei afaceri a intentă chiaru procesul.

Despre rezultatul comitetului va raportă proximele adunări generale.

29. Acelasiu raportor, cu privire la propunerea dnului Dr. Absolonu Todea amintită în procesul verbal alu ședinței prime sub p. 9. c. în cauz'a remasului după preotul din Vidr'a, Ioanu Jancu, propune, că conformu motivelor produse de propunătoriu și anumite:

considerându că averea testată prin J. Jancu, fostu parochu în Vidr'a de sus, pentru crearea unei fundații de stipendii sub manipularea comitetului asociației transilvane, formădi proprietatea numitei fundații;

considerându că această avere, conformu testamentului numai după mărtea veduvei pôte trece în folosint'a fundației făcute;

considerându că, chiaru și după ce averea testată va trece în posesiunea fundației, ea nu se va poté administra de comitetul centralu, ci va trebui se se vanda;

considerându că, veduv'a ofere o sumă favorabilă pentru rescumperarea averei remase după soțulu ei, —

literara nu e încă formată, ceea ce, spre a grai cu ilustrulu Ciparu (Principia) o putem considera că o norocire pentru noi; pentru că estmodu nefiindu densă definitivu ficsată prin nisce opuri nemuritoare și de o classicitate întru tôte perfecta ale cutarorului genii, la lumin'a filologiei și limbistici și a celoraltele științe petrunse și la noi putem încă, de nu tôte, la tóta templarea înse multe îndreptă în materi'a în formele și structur'a ei, încâtu cu timpul se emulase în frumsetia și sonoritate cu surorile alalte neo-latine, numai nu ne lipsăca bunăvointi'a. De alta parte înse dacă acestei limbi romanesci literare în formațiune i se facu singuru prospecte de acele, de a fi întielăsi și vorbită, chiaru și la tînt'a ei aspirată și ajunsă, numai „de carturarii romani“, precum prea firesc va și fi în realitate totu-deauna, întrebam: cum de calarescu adeptii „directiunii nouă“ neconținut pe argumentulu, că densii de acea folosescu în scrierile loru totu barbarismii gergului popular, că pe aceste se le precăpa totu poporul român? Cum de ne îndopa mereu asia fără îndurare cu mofturi, tibisire, mofusi, tesmenele, simotruri, hangii, lehamete și alte asemenea, pe cari necum poporul mai de josu rom. ciscarpatinu, dar nici noi carturarii lui nu le precepem, fără de a avea la îndemână dictionare de limbe rusă, turcă, neogreacă s. c. l.?

Estmodu cu scrierile ddorului sale nu-su nici în clinu nici în măneca. Limb'a rom. nu se cultiva în modu raționalu, conformu originei și spiritului său; poporul rom. ciscarpatinu, mai jumetate romanimeă, nu-i întielege: din două scopuri nici unul nu e ajunsu. Au nu aru fi și nu e mai raționalu și mai naturalu, a delatură încetu pe încetu atari parasite de pe corpulu limbii, înlocuindu-le treptatu cu cuvinte de viață latină, alu caror sensu chiaru și Romanulu din popor, acum după analogi'a altor asemenea rădăcini și forme, mai usorulu ilu pôte divină și găci, era la din contra carturarii, bas'a carturarii caror'a mai peste totu o formădi azi o anumită cunoștință a latinei și adesea chiaru și a unei alte limbi neolatine, fără greutate s'eu celu pușinu mai usorulu i-lu potu esplică?

(Va urmă.)

adunarea generală se primăca propunerea dlui Dr. A. Todea, că adeca: ofertulu dnei An'a nasc. Gombosiu, veduvita Jancu, acum maritata Joannette, de a rescumperă averea testată prin soțulu seu Ioanu Jancu cu sum'a de 1400 fl. fără considerare la dreptulu de usufructu pe viață, pe lângă depunerea sumei întregi îndată după încheierea contractului, — se ia spre știință, era comitetulu asociației se însărcinează cu procurarea datelor necesare de a dreptulu sau prin intermediatori și cu încheierea definitivă a contractului de cesiune alu dreptului ereditariu.

După unele deslusiri date de membrul Parteni Cosm'a

adunarea decide a se împoternici comitetulu se vanda amintit'a proprietate și a termină definitiv această afacere, după cum va află mai avantajos pentru fundațiunea amintită.

30. Acelasiu raportor cu privire la propunerile amintite la procesul verbal alu ședinței I. sub Nr. prot. 10. c., cari ceru

1) că adunarea generală, recunoscându necesitatea de a se înființă în mai multe locuri locuite de romani, stațiuni (observatorii) meteorologice, se hotărăscă, că asociațiunea transilvană pentru literatur'a română și cultur'a poporului român se ia inițiativ'a pentru înființarea lor;

2) se se însărcinează comitetulu asociației a se pune în contielegere mai înainte cu direcțiunea institutului centralu de meteorologie în privința locurilor unde aru fi se se înființieze mai înainte astfelu de stațiuni și în privința instrumentelor necesare, apoi cu persoanele capabile spre a face astfelu de observări, cu oblegamentulu de a trimite datele atătu institutului centralu, cătu și spre publicare în fôia asociației;

3) se se dea comitetului indemnizare de a poté remunera pe directorii stațiilor eventuale cu câte 30—50 fl. v. a.

4) se se dea comitetului indemnizare de a poté concurge la prim'a instituire a stațiilor cu sume până la 30 fl. v. a.

5) că comitetulu se se însărcinează a elaboră până la adunarea generală proxima o instrucțiune detaliată despre facerea observațiilor meteorologice, —

recomandă aceste propuneri spre primire în întregu cuprinsulu lor.

La propunerea dlui Vlasionu Romanu, avendu în vedere însemnătatea obiectului și scurtimea timpului, ce a statulu la dispozițiunea adunării pentru studiarea lui, se decide:

Propunerile privitoare la înființarea de stațiuni meteorologice sub auspiciile asociației transilvane, se transpunu comitetului centralu spre studiere și raportare în alta adunare generală.

31. Presidiulu prezintă rogarea școlii din Becleanu pentru unu ajutoriu.

Se transpune comitetului spre competență afacere.

32. Urmădi la ordine raportulu comisiunii bugetare. Raportoriulu J. Ciocanu cetesce acestu raportu, care cuprinde atătu parerile asupra propunerilor date comisiunii spre studiere, cătu și propunerile privitoare la proiectulu de bugetu, prezentatu de comitetu.

Se ia de basă la deșbaterea specială.

33. Trecându la deșbaterea specială raportorulu comisiunii, cu privire la propunerea comitetului, cuprinsă în raportulu generalu sub Nr. 5 în privința anului bugetaru, propune și

adunarea generală acceptandu motivele prezentate de comitetu în raportulu seu, hotărăscă, că de acum înainte anul de gestiune alu asociației este anul solaru, adeca de la 1 Ianuaru până la 31 Decembre a fiăcarui anu. Prin urmăre bugetulu viitoriu se va votă de la 1 Septembrie 1882 până la 31 Decembre 1883. În legatură cu aceste, proximu ratiociniu se va prezenta la adunarea generală din 1884.

34. Cu privire la propunerea comitetului, cuprinsă în raportulu generalu sub Nr. 8, pentru impunerea unei taxe de administrarea fondurilor ce stau sub administratiunea comitetului, comisiunea propune și în conformitate cu propunerea comitetului,

adunarea generală, avendu în vedere, că spesele de administratiune se facu deopotrivă pentru tôte fondurile, ce stau sub administratiunea asociației, decide, că pe viitoriu, începând cu 1 Septembrie 1882 tôte capitalele, fondurile, fundațiunile și depozitele ce se afla în administratiunea asociației, se contribuie la fondulu asociației titulu spese de administrare cu 1% pe anu din capitalulu fondului administratu.

(Va urmă.)

Autonomi'a bisericăscă sapata de la rădăcina.

Autonomi'a societăților religioase de tôte confesiunile este în epoc'a noastră considerată și tractată în Ungari'a puru și simplu că cesiune politică și națională de prim'a ordine; cu alte cuvinte, biseric'a numită de poporale christiane cas'a lui Dumnezeu, nu mai e considerată că atare, ci sub formele rituali voru se ascundă cătu unu localu administrativu politicu, precum credu ei, multu mai aptu de a domina preste corpuri și spirite, decâtu sunt pretoriile administrative, curțile judecătorești, casarmele de gendarmi și de alți soldati.

Dacă lucrurile nu aru fi ajunsu aici, unu diariu politicu și național-economicu nu ar avea se se ocupe de autonomii bisericăscă; acolo sunt miile de preoti și alți individi eclesiastici, cari știu cătu în ceru și pe pământu, vediași ei de libertatea și demnitatea lor bisericăscă, până cându fii vécului luptă cu o miie de alte calamități.

Dacă concordatulu încheiatu sub absolutismu în an. 1855 între Austri'a și Pontificulu Romei a coprinsu în sine unu ecesu de potestate bisericăscă; dacă pe atunci cătu unu episcopu catholicu sau greco-resar. era în stare se'ti ia pe pop'a Macarie de guleru, se'lu scuture că pe unu snopu și se mi'ti'lu închida în fainăria nejudecatu, pe câte o luna de dile, se'lu puna la canonu pe pâne uscată și apa statută, în fine se'lu și respopăsca, apoi astadi statulu secularu care tinde neincetatu la omnipotenti'a cea mai periculoasă pentru omenime, se încerca se atace libertățile publice chiaru și la altariu.

Conflictulu celu mai nou și aprigu provocatu în dilele trecute de către ministrulu Trefort cu societățile religioase de confesiunea helvetică numită și reformată calviniană, confirmă prea de ajunsu aserțiunile noastre de mai sus, de aceea și recomandam cu totuadinsulu atentiunii publice întregulu decursu și rezultatulu aceluși conflictu, carele pôte se fia plinu de invetiatura pentru societăți bisericăscă, care de altumentea sunt robite dejă în mesura precum au fostu numai sub domni'a principiloru calvinesci de odinioară.

Noi în acești 3 ani din urmă amu reflectatu de câteva ori la încercările dieceselor calvine din Ungari'a și Transilvani'a de ași regulă tôte afacerile lor bisericăscă, școlastice și de fundații prin unu statulu și congresulu generalu, bună-ora precum e la serbi și la romani gr.-resariteni. Amu știutu pentruce o facem această, precum amu mai știut'o și alți cătiva. Pe atunci jocă ursulu la vecinulu, precum mai jocă și astadi apropiandu-se către noi.

Lucrulu stă asia, că calvinii protestanti carii portasera cele mai crunte resbôie pentru libertatea religiunii lor, făcâ cu guvernele austriace își asiguraseră libertatea religiunii și autonomi'a bisericăscă prin câteva tractate de pace sigilate cu manunchiulu sabiei în dilele lui Gustav Adolf, Gabr. Bethlen, Rákoczy s. a. Ceea ce a lipsitu protestanților calvini, a fostu organizațiunea lor bisericăscă internă, uniformă. Până acum fiăcare diecesă se gubernă de sineși după statute și canone speciali, cu totulu independentu unele de altele, ci există între ele numai o specie de confederatiune dogmatică și nici aceea nu prea rigorosă, ci conformă doctrinei lor, care permite și în ale credinței libertate deplină a cugetarei; preste această ei au fostu de la începutu nu numai straini, ci chiaru adversari infocați ai ori-carei organizații ce ar semenă cu hierarchia centralisică sub cuventu, că precum în politică, asia și în biserică centralismulu ar fi frate bunu cu despotismulu și cu tirani'a. De hierarchi'a centralisică se temeau calvinii din Ungari'a și Transilvani'a mai virtosu din cauză, că nu cumva avendu și ei vreunu arhiepiscopu ori mitropolitu, unu guvern despoticu se'lu apuce pe acesta de barba și de plete, prin elu pe episcopi, prin episcopi pe clerulu întregu, prin acesta pe totu poporul. O mai patiseră și ei.

În a. 1859 ministrulu austriacu comit. Leo Thun despotu mare cum era, supuse monarchulu o patență regulativă pentru locuitorii de confesiuni protestante, cu scopulu învederatu, că prin acela se asigure statulu influința cătu s'ar pôtea mai mare în afacerile bisericăscă și școlastice ale lor. Cu tóta presiunea sistemului absolutistice, unu strigatu unanimu și proteste respiratorice de mană se ridică din tôte diecesele protestante; ele apelau care de care la tractate și în genere la dreptu și la libertatea cugetarei. „Noi“, diceau ei, „nu ceremu nici unu ajutoriu de la statulu pentru biserică și școlile noastre, prin urmăre nu'i recunoscem nici dreptulu de a ne dictă vointi'a sa. Las' că suntemu prea convinși de rea vointi'a sa către noi, dară tocma de amu șci că ne voiesce numai binele nostru, amesteculu statulu în afacerile noastre ilu ținem

ex principio de forte periculosu si chiaru rusinatoriu. Nu voimu nici-unu tutoratu, cà nu suntemu copilandri minoreni. Candu vomu aflá noi cu cale, ne vomu organizá biseric'a si scól'a asia cum scimu noi si vomu mancá precum ne vomu sará."

Urmarea resistenței protestanților fu, cà se dete ordinu de arestarea curatorilor supremi, cu br. Nic. Vay in frunte, care si pe atunci erá curatoru alu calviniloru. Dara precum steteau pe atunci lucrurile, guvernulu austriacu cunoscându'si erórea isi retrase acelu ordinu, dupa care si statutulu octroatu cadíu in balta.

Dara in fine calvinii totu se convinsera, cà biseric'a loru are necesitate imperioasa de organizatiune noua asia, in càtu tóte diecesele loru se aiba pe viitoriu unu corpu legislativu (congressu sau cum ii dicu ei sinodu generalu) compusu din tóte diecesele si cu autoritate suprema. Intr'aceea, precum se intempla prea desu intre bisericani, disputele loru au cursu dieci de ani, in care mai virtosu ardelenii le faceau cele mai mari dificultati, carii declarasera de repetiteori, cà loru le place organizatiunea loru separata si cà ei nu voru suferi nici de aci inainte nici umbra de amestecu alu guvernulu, de si acela nu mai este austriacuenemiescu, ci este magiaru de calibru greu. Abia in anulu trecut 1881 adunandu-se la Debretínu (Rom'a calviniloru) congressu generalu intre 31 Octobru si 24 Novembre, dupa discussiuni forte intinse (cà in tóte congresele) ajunsera cà se'si votodie unu proiectu de statutulu comunu, si se invoira totuodata, cà si ei se'lu supuna Maiest. Sale prin ministrulu cultelor spre aprobare.

Ministrulu Trefort a si supusu acelu proiectu, inse insoçitu de o serie lunga a reflexiuniloru sale, care potu fi considerate cà totu atâtea opiniuni separate ministeriali. Dupa optu luni de dile, cu dat'a Vien'a 30 Juliu proiectulu de statutulu calvinescu se întorse la ministru si prin elu la presidiulu bisericeii calvinesci, adeca la baronulu Nicolae Vay, inse éra insoçitu de reflexiuni, de corecturi, de stersaturi in cestiu cu totulu essentiali, in càtu luandu acuma in mana proiectulu schimbatu si castratu, te pomenesci dintruodata, cà si calvinii sunt impinsi pe calea si pe clin'a repedisia, spre care vedemu cà sunt inbrancite bisericile romanesci; autonomi'a devenita in partea sa cea mai mare fictiune. In resolutiunea sa cea forte lunga, càtu o predica din bisericu, ministrulu trage mai ántaiu calviniloru pe la gura càte o atia muiata in miere, ii lauda forte, cà dupace in adunarea dela Bud'a din anulu 1790 nu s'au potutu uni, acum dupa 90 de ani se unira; lauda si pe calvinii ardeleni, cà dupace se invoisera la fusiunea politica a tieriei, acum adoptara si uniunea religioasa, afla cà erá forte necesariu centralismulu intr'unu conventu generale si o a trei'a instantia de apelu, precum si formarea unui fondu bisericescu comunu, din care se se ajute bisericile si scólele sarace, mai virtosu in comune, pe unde aceste calvinesci totuodata cà magiare curate se simtu strimtorate de càtra alte confessiuni si nationalitati (a felekezeti és nemzetiségi áramlatokkal küzdő gyöngye egyházak neg erősitése és a felekezeti jótékonyasági ügy gyámolítása.) Pricepu óre romanii locuitori cu calvinii la unu locu, immens'a gravitate a acestoru cuvente scrise si publicate de càtra ministru in numele monarchului? Noi ne tememu cà indolenti'a romanésca va trece pe lângu ele, precum trece pe lângu o móra séca.

Dupa aceste complimente inse urmédia lovituri nu cu palm'a, ci cu maciuc'a. Mai ántaiu de tóte ministrulu comanda sínódeloru calvinesci, cà se stérge din statutulu bisericescu partea intréga care tractédia despre scólele confessionali. Adeca conventulu calvinescu din Nov. 1881 tinédu cà totudeauna la atributele autonomiei sale, decretase asia, cà instructiunea publica, adeca scólele de tóte categoriile sustinute de bisericile si de càtra poporulu loru; stau in legatura atátu de strinsa cu biseric'a, cu constitutiunea si cu totu organismulu ei, in càtu ele, scólele, facu parte essentiali si neconditionatu integritória a bisericeii (lényeges és kimaradhatatlan kiegészítő részéve tette); de aceea se dice si in §. 3 alu proiectulu cà: „scólele mici si mari sunt institutiuni care stau in legatura essentiala cu dreptulu exercitiului liberu alu religiunei, si sunt midiulócele de a sustiné biseric'a, de alu carui corpu se tínu si stau sub auctoritatile bisericesci."

Acea decisiune a conventulu calvinescu ministrulu nu o póte suferi. Elu recunóscé cà confessiuniloru religiose le este ascuratu chiaru si prin art. XXVI din 1790—1 dreptulu de a'si tiné

scóle confessionali, cà inse aceeași lege recunóscé si dreptulu inspectiunei supreme a monarchului si dreptulu statului de a legiferá asupra loru. Adaoge apoi ministrulu, cà scól'a nu póte fi separata de càtra statulu, precum se intempla cu viéti'a interna bisericesca; se provóca la càteva legi mai nóue, amerintia cu altele, in fine provóca pe reformati, cà se stérge din statutulu tóta partea a dóu'a care suna despre scóle.

La cealalte obiectiuni ale ministr. vomu reveni.

Ministrulu Trefort si instructiunea publica.

Unu lucru din cele mai rari nu numai in Ungari'a, ci si in tóte staturile Europei s'a intemplat sub sistem'a dualistica, cà adeca intre atâtea schimbari de ministrii, portofoliulu ministeriului de culte si instructiune publica se remana diece ani de dile intru o singura muna si ce e mai multu, muna de francesu. Dupa mórtea umanului si eruditului br. Jos. Oetves fu denumitu ministru de culte si instructiune dn. Aug. Trefort, cumnatu alu repausatulu si fostu publicistu. Activitatea sa considerata din punctu-de vedere curatu romanescu in cei diece ani de candu este ministru, numai binecventata nu se póte numi; judecata inse din punctu-de vedere magiaru, ea intrece tóte laudele càte'i detera amicii lui in dio'a de 3 Sept. a. c. cu ocasiunea unui ospetiu datu in onórea densului. Las' cà celu mai tandalosu ministru de instructiune publica intru o epoca precum este cea presenta, ar fi fostu inpinsu de spate cà se faca càte ceva pentru scóle preste totu si pentru cultura, dara apoi dn. Trefort cu predilectiunea sa pentru magiarismu, ajutatu de temperamentulu seu frantiosescu, lasatu in resortulu seu inadinsu, cà se póta realizá o sistema intréga, a facutu in diece ani atáta, càtu nu se facuse mai inainte in 50 de ani in favórea elementulu magiaru, firesce, din veniturile statului. Spre a probá acestea, diariile ministeriali publica mai multe cifre statistice, din care se se cunósca cum a inaintatu magiarismulu anume in scóle de candu dnulu Trefort este ministru. Spre acestu scopu s'a compusu o tabela comparativa din anii 1869 si 1880.

	Au fostu adeca:	in 1869	in 1880
Scóle curatu magiare		5819	7342
„ „ nemtiesci		1232	numai 867
„ „ slavace		1822	numai 1716
„ „ croatice			
(in Ungari'a)		92	numai 68
Scóle curatu rutene		473	numai 393
magiare-germane		710	mai multe 919
magiare-romanesci		164	mai multe 394
magiare-slavace		265	mai multe 597
magiare-serbesci		11	mai multe 52
magiare-croatice		33	mai multe 79
magiare-rutene		103	mai multe 216

Preste acestea s'au mai infintiatu si scóle curatu magiare in comune de alte limbi, sau amestecate sub numire de scólele statului sau comunali. Magiare elementarie de ale statului in 1869 nu erá nici-una, in 1880 erau 266; comunale magiare in 1869 au fostu 479, éra in 1880 s'au inmultitu la 1669 adeca cu 1190 mai multe, totu magiare.

In 1869 erau cu totulu 13798 scóle, la care in cei 10 ani s'au mai adaosu 2026 si s'au facutu 15824 in 21838 sale si chilii (odai) de scóla. Invetiatori (dascali) pe la 1869 au fostu 17792, in 1880 cu 4939 mai multi, adeca 21838 invetiatori. Venitulu toturoru acelor scóle sumatu la unu locu in 1869 a fostu 3 milióne 760123 fl. v. a. care inse pana in 1880 a crescutu la 10 mil. 057149 fl. v. a. Inainte cu 10 ani ámbrau la scóla 1.152,115 baiati de ambele sexe, dupa diece ani 1 mil. 619692.

Tóte aceste cifre sunt oficiali si cele din a. 1880 servescu spre mare lauda ministrulu Trefort, chiaru si in acelu casu, candu amu scadea anume din acestea din urma $\frac{1}{3}$ parte, candu adeca amu presupune aceea ce se scie din esperienti'a de tóte dilele, din ceea ce vedemu noi toti cu ochii nostrii, ori-unde ne întórcemu prin tíera, cà o multime de scóle exista numai cu numele si cà parintii nicidcum nu isi dau pe pruncii loru la scóla, ceea ce de ex. chiaru acuma constata „M. Polgár“ in Nr. 203 despre 3 scóle, nu romanesci, ci calvinesci din comunele Valcau, Mera si Almasiulu-mare, cu acelu adaosu, cà poporulu de regula este amicu alu bisericeii, dara vrasmasiu alu scólei, de care la multe locuri nu voiesce nici se audia, cà-ci elu o tíne de adeverata calamitate, nu'i vede nici-unu folosu practiculu, pipaitu, de alta parte popii nu potu se suferi pe dascali, precum nici acestia pe popi, de aceea in mai multe comune sau traiescu in dis-

sensiune de tóte dilele si desbina pe poporu in partide, sau cà pop'a nu'ti calca nici-odata in scóla. Dara si atáta remane adeveru, cà cifrele scolastice càte se vedu pana in anulu 1869 mergu in laud'a sistemiei austriace, care incepédu dela a. 1869 in 16 ani a facutu pentru instructiunea publica din Ungari'a, Transilvani'a si Croati'a atáta, càtu nu facuse sistem'a feudala ungrésca pana in a. 1850 intru o suta de ani. In tóte trei periódele o parte mare din meritu pentru cultur'a poporulu este a confessiuniloru religiose si anume a càtorva archierei forte zelosi, pe candu din contra, alti colegi de ai loru n'au facutu nimicu, éra capitulele acestora mai puçinu si decátu nimicu.

Cu activitatea dnului Trefort cà ministru de culte nu sunt indestulati radicalii si atheistii, carii nu voru se scia de nici-unu cultu, apoi cu atátu mai puçinu potu fi indestulati clericali, carii isi vedu amerintiata forte greu libertatea cultului.

Mortalitatea.

Amu ajunsu in acestea tieri cà se facemu politica si cu mórtea. Nenumeratele publicatiuni statistice si igienice càte au aparutu pana acuma despre starea sanetatiei sau mai bine a nesantatiei locuitoriloru, despre criminal'a negrija pentru tinerea curata a corpului, a vestimentelor, a locuintiei, a curtiei, a stradei, a localitatiei preste totu etc. n'au folositu pana acuma nimicu, ba pe la multe locuri si clase de ómeni nici chiaru pedepsele n'au prinsu, n'au invetiatu pe ómeni a griji de sanetatea si de viéti'a loru.

Se scia si pana acuma, cà in Ungari'a si in tierile adnexa mortalitatea este mai mare decátu in alte tieri europene, atara de Romani'a, de Russi'a si Turci'a. In Ungari'a s'a si adusu o lege sanitaria, prin care municipalitatile sunt strinsu obligate a lua tóte mesurile prescise pentru igien'a publica. Numeratur'a din a. 1880 au aratatu cà acea lege n'au avutu nici-unu folosu practiculu, cà-ci in cei 10 ani mortalitatea fu atátu de mare, cà si cum ómenii aru fi peritu in fiacare anu de ciuma si de colera. In fine chiaru si pe cei mari ai pamentului, locuitori in palate inalte si aerite, ii apucà spaima mare de atáta mortalitate. Si ce se vedi! in loculu dlui ministru de interne, in alu carui resortu cade igien'a publica, ese dnulu Trefort cà ministru de culte si instructiune publica cu o epistola adressata dlui Josifu Fodor doctoru in medicina si profesorulu la universitatea din Budapest'a, pe care'lu întrebà de caus'a mortalitatiei esttraordinarie din acea capitala, cum si de midiulócele prin care s'ar potea miciorá mortalitatea.

Erá timpulu supremu, cà întrebarea acésta a sanetatiei publice se fia pusa din nou la ordinea dilei si inca asia, cà ea se stea cu anii întregi in permanentia si se fia discutata càtu mai desu in tóte clasele locuitoriloru, in totu timpulu si la totu loculu, éra mai virtosu in s. bisericu, unde este conservatu baptismulu nu numai cà dogma a credintiei, ci si cà simbolu alu spalarei si curatiei.

Dr. Fodor a respunsu ministrulu asia, încátu se apuce fiori nu numai pe ministrii, ci pe toti locuitorii, daca partea cea mai mare din acestia nu s'ar aflá in nesciintia barbara, invecitati si incurstati in necuratia si putori pestilentiali. Cifrele citate de acestu medicu facu se ne coperimu faci'a de inaintea barbariei nóstre, éra diariile de tóta colórea incepura a cunósce marimea pericolului, si cei mai inganfati redactori se luara ei pe sinesi de nasu, cà si onorabilii comissari politienesci. Dr. J. Fodor inse merge din capitala in totu coprinsulu tieriei.

Odinióra trecea de regula generala, cà mortalitatea cea mai mare se fia in cetatile cele mai mari. In véculu nostru cele mai mari capitale cà Londr'a cu aprópe $3\frac{1}{2}$ milióne locuit. indesuiti la unu locu, Parisulu cu aprópe 2 mil., Vien'a s. a. au aratatu, cà luandu-se mesuri igienice severe, mortalitatea póte fi multu mai mica, si in adeveru acelea cetati au facutu minuni in acésta privintia. Dara se vorbésca cifrele citate de dr. Fodor din statistica, cu tóta elocenti'a loru. In London si Paris moru preste anu din càte 1000 (miie) de ómeni numai càte 20 pana la 21. In Vien'a din o miie moru càte 25. Din contra in Bpest'a moru 35 din 1000. Dara in alte cetati si orasie ale Ungariei moru si mai multi si anume la Oradea-mare càte 40, in Cassovi'a 42, in Presburg 45, in Aradu preste 45; dn. Fodor inse ne asigura, cà sunt alte tinuturi si orasie de ale tieriei, in care moru càte 50 si 60 din 1000 de ómeni, adeca in proportiunea barbariei, necuratiei, lenei, fómei, de care suferu locuitorii.

Din acestea cauze teribile se propune că se se institue (abia acum!) unu consiliu de igienă publică cu sfera de activitate preste totă țier'a.

In acestea dile se porni și in Bucuresci o discussiune próspera asupra igieniei, asupra careia va fi bine se reflectăm și noi din cauze de cea mai mare gravitate.

Renunțierea unui mitropolit.

Scirea este oficială. Escel. sa Josifu Sembratovitz arhiepiscopu și mitropolitu alu rutenilor de religiunea greco-catolică din Leopole (Lemberg), a renunțiatu la scaunulu și la rangulu seu de mare demnitaru in ierarhi'a catolică. Asia dara polonii cari n'au potutu triumfa in faimosulu procesu de înalta tradare asia precum doriseră ei și press'a magiara, au triumfatu pe alte cali in Vien'a și in Rom'a. Pe candu curgea procesulu celor 11 acusatii in Leopole, diariile polone au predisu că mitropolitulu Josifu are se cada. In adeveru că acelu prelatu și plecase in Juliu la Vien'a și de acolo la Rom'a. Ce i se va fi întemplantu nefericitulu arhiepiscopu in ambele acele capitale, va fi știindu numai densulu și prea pușini altii. Dupace se întorse dela Rom'a la Leopole, mitropolitulu emise unu cerculariu cătra clerulu rutenu, in care spune curatu, că n'u din cauze bisericesci se vede strimtoratu a descinde din tronulu de mitropolitu și a se retrage in viét'a privată; atinge numai caus'a monastirei calugariloru de regulele s. Vasilié celu mare, luate de cătra iesuitii dupa unu procesu lungu și odiosu.

Dimissiunea mitropolitului Sembratovitz nu a potutu se fia de buna voia. Preasantia sa eră mitropolitu numai dela 1870. Cért'a pentru o monastire in nici-unu casu nu ar fi de ajunsu spre a departa pe unu prelatu din pozitiunea și demnitatea sa. „Dă'ti dimissiunea!“ se aude dicendu-se între patru ochi in casuri de acestea. Dă'ti dimissiunea, dara pentruce? In casulu de față lumea voiesce a sci, că mitropolitulu Josifu fu dimissionatu numai din cauze politice in acelu întielesu, că preas. sa nu ar fi fostu in stare de a infrenă pe toti membrii clerului seu, atatu că se nu faca politica, cătu și că se nu se ocupe de cultivarea limbei nationale, care in ochii poloniloru este totu politica.

Dimissiunea unui episcopu și cu atatu mai multu a unui mitropolitu provocata prin cauze sau preteste politice, este totudeauna o catastrofa pentru respectiv'a societate religiósă, care ranesce până la ficat și lasa urme nesterse in spiritulu poporaloru, mai virtosu daca acelea isi considera religiunea și ritulu identificatu cu nationalitatea. Se insiela fôrte reu toti acei politici și barbati de státu, carii mai credu și astadi, că prin terorizare și destituire de arhierii voru mai fi vreodata in stare de a terorisa și pe popóra. S'au trecut acelea timpuri chiaru și dela ruteni, precum s'au trecut și mai de multu dela romani. Bataile puse pe mitropolitulu Sava și întemnițarea lui; otravirea episcopului Joanu Giurgiu, exilarea episcopului Inocentie Micu la Rom'a († 1768), dimissiunea stórsa a episcopului Grigorie Maioru, intentarea de procesu politicu episcopului Joanu Bobu, cassarea pe dieci de ani a episcopiei și mitropoliei gr. res. romanesci din Transilvani'a până la imperatulu Josifu, in fine stergerea episcopiloru romanesci din Banatu și Aradu (Jenopolis) și darea loru pe man'a serbiloru, tóte acelea mesuri hostili au fostu in stare se întardie multu progresulu in cultura alu poporulu romanescu, dara n'au fostu in stare se'lu omóre nici se'lu lipsesca de consciint'a existentiei sale. Voru pune in Leopole mitropolitu pe cine le va placea, dara infuint'a lui morala asupra clerului și poporulu va fi numai ilusoria, in realitate inse va remanea nulla, precum remane și pe aiea.

Romania.

Scirile cele mai nóue din țier'a vecina nu continu mai nimicu de interesu generalu; se pare inse că se prepara multe, despre care chronic'a tace; intr'aceea faimele órbe de care abunda diariile, disparu un'a dupa alt'a in nimiculu loru. Ministrii vinu și se duc, că si alti barbati de státu; autimpulu mortu inca nu s'a terminatu; sciri mai multu locali și invective personali implu parte mare a colóneloru. Din cele de antaiu reproductem că specimine astadata numai urmátoriele:

— De mai multu timpu se vedu pe ulitiele capitalei copii de ebrei amblandu cu asia numite fise, in forma de unulu și de 5 galbeni, pentru salba.

Aceste din urma piese, cari au asemenare cu piesele austriace de 5 galbeni, sunt fôrte bine imitate și au pe aversu imaginea imperatului Austriei, éra pe reversu marc'a țierii.

Vendiarea acestoru falsitati s'a întinsu asta-di și pe la țiera și se scie că usioru potu fi insielati țieranii nostrii de descendentii neamului lui Israelu. Chiaru noua ni s'a întemplantu se vedem pe unu fiu de ebreu, cerendu 10 lei pentru o piesa mare.

Denunțiamu acésta celoru in dreptu că se oprésca insielatori'a, care se întinde.

— Unu altu faptu, asupra caruia atragemu atentiunea publicului este urmatoriulu:

Nu de multu, frumosulu nostru costum nationalu a începutu a se vedea mai desu, a se introduce in societatea nóstra, in balurile costumate și multiamita Saveranei Romaniloru, a se vedea și in palatu.

Totu d'atunci inse, acésta industria indigena a începutu a fi imitata, și asta-di se vedu prin téggu, costume dise nationale, dar a caroru durabilitate și frumusetie lasa multu de doritu.

Costumele acestea sunt lucrate cu masini in Austri'a și apoi se introduc in țiera, unde se vendu chiaru mai eftinu, tînedu socotéla de próst'alu calitate și pușina munca ce se pune că se se lucrede.

Atragemu dar atentiunea publicului, că se nu fia insielatu prin pretinsa eftinatate a acestoru costume straine.

— Pagubele cauzate de incendiu, la Adjudu, se ridica la sum'a de 365,000 de lei.

Dupa informatiile „Romanului“, foculu a fostu pusu de unu Nicolae Arvinte, care voiá se'și resbune pe dlu Ghica — dela casele caruia a începutu foculu — pentru că acesta n'ar fi voitu se'și liberédie soti'a, pe care o avea in serviciu.

Negresitu, Arvinte a fostu arestatu.

— Este in mijloculu Bucuresciloru o cetatiue ungrésca, de unde cineva fi intratu nu ese de cătu mortu sau cu deseversire sdrobitu. Probe sunt destule in dosarele de instructiune criminala ale tribunalului, sau in nenumeratele cercetari ale agentiloru politienesci.

Acésta se petrece in localulu de ferarie alu ungurulu Carolu din strad'a Putiu-de Piatra.

Sunt vreo doue septemani, de candu ungurulu Carolu a prinsu pe unu ucenicu alu seu romanu anume Ilie, in cotetiulu de curcani, intr'o pozitiune necuviinciósa. L'a scosu d'acolo și, cu crudimea cea mai selbatica l'au batutu in față tutoloru celorlalti ucenici și calfe, până candu a datu sângele prin tóte partile din nenorocitulu ucenicu.

Intr'o stare oribila l'au dusu la comisie. Inse aci, fara a se face cea mai mica cercetare, i-a datu drumulu din cauza că nu se mai putea tîné pe picioare.

Muma-sa cu lacrimi desperate a luat pe bietulu copilu care nu avea mai multu de 12 ani.

Aflamu că peste câte-va dile copilulu a muritu.

Ce face parchetulu? Ce face politi'a?

Ceremu, in numele justitiei, a se face ancheta și a se pedepsi criminalulu pentru fapt'a sa odiósă. Nu numai trebuie resbunata nenorocit'a victima, dar chiaru societatea; fiindu că nu este acésta cea de antaiu fapta ce se vede comitendu-se in acestu cuibu de criminali.

— A esita de sub tiparu „Datoriele Soldatului“, traductie din frantosesce de capitanulu din alu douilea batalionu de venatori George-Balanescu, si se afla de vendiare la traductoriu in Craiov'a și la librariile din capitala.

Originalulu opului a fostu medaliatu in Franci'a, ceea ce dovedesce important'a lui, — care tinde la formarea spiritului militar in poporu, invederandu junimei trebuint'a de a se instrui, a aduce tributulu de sange in scopulu apararei patriei, și a-i formá caracterulu militar, prin devotamentulu absolutu, și desinteresatu pentru marirea și interesele țierii.

Uvrugiulu tradusu insusiesce tóte cerintiele pentru a servi de carte de lectura in scólele de I-ulu gradu ale regimenteloru, scólele normale, și cu deosebire, ar aduce mari folóse respandirea ei printre publiculu cetitoru de prin comunele rurale, care contribue cu celu mai mare contingentu armatei.

Atragemu dar atentiunea domniloru revisori scolari asupra acestei carti fôrte potrivite a servi de obiectu de premiu filorlu de țierani cari ispravescu cu bunu successu clasele primare in scólele rurale.

Sciri din strainatate.

Irlandi'a. Turburarile in Dublin s'au continuatu până in 4 Sept. Optidieci de raniti se afla dusi in spitale, din aceia dóuedieci întiepati

cu baionette. Despre numerulu mortiloru nu s'au primitu până acum sciri probabili. Destulu atata, că irlandii continua a'și apară drepturile prin versari de sange. La câteva case mari de ale angliloru bogati au fostu sfarmate ferestriile, usile și mai multe mobii in modu barbaru. Politianii au reintratu mai toti in servitiu, dara securitatea publica lasa fôrte multu de doritu. Pe la sate și orasie crimele agrarie nu mai încetédia.

In Germani'a aprópe de Freiburg se întemplantu pe calea ferata unu desastru din cele mai fioróse. Directiunea dela Strassburg dedese permissiune pentru trenuri de placere. Preste 1200 de bilete s'au vendutu in acea di. La o distantia órecare lini'a merge in serpentine, pe care trenulu trebuie se fia condusu fôrte încetu, că nu cumva locomotivulu se ésa din sine. Se pare inse că machinisti și conductori au fostu beti, că-ci tocmă pe acolo mauara cu celeritate furiósă. Locomotivulu sarí din sine și se implantă in pamentu, unu numeru de vagóne preste elu se sfarmara in bucati. 57 de persóne rupte și schilodite remasera mórté și preste 100 de persóne ranite greu, unele fara speranția de insanatosiare.

Turci'a. Dupa traganarea cu luile, abia in dilele din urma se subscrise conventiunea între Pórt'a otomana și Angli'a, in poterea careia au se între in Egiptu și 6000 óste turéasca, nu inse la Alexandri'a, ci numai la Port-Said. Sultanulu a subscrisu și anathem'a contra lui Arabi-pasi'a, de care inse celuia n'are se'și cada perulu din capu.

Din Egiptu până a séra, vineri, nu venise nici-o scire mai próspera positiva, ci totu numai conjectori și faime desierte. Una se scie: Generalii anglii nu mai potu face nici-unu pasu înainte, până nu li se voru mai trimite câteva regimente in ajutoriu. De dóue septemani adversarii se uita unii cătra altii, care cum isi întaresce pozitiunile și numai in antepostari isi vërta sângele unii la altii, éra batalii decisive nu se întempla.

Din peninsul'a balcanica sunt multe sciri misterióse, a caroru adeverire trebuie se o așteptamu. Bulgarii stau cu ochii infipti spre Egiptu și totuodata spre Greci'a. Unirea ambeloru Bulgarii este parol'a lor. Principele Nicola e dela Muntenegru plecà pe la Vien'a la St. Petersburg. Regele Milan care plecase mai înainte cu regin'a la apele minerale austriace, preste pușinu se întórce la Vien'a. Deci nu se pricepe, cum de „Pester Lloyd“ tocmă a cum injura jidovesce pe ambii acei suverani modesti și le amerintia că din chiaru-seninu din caus'a Bosniei și a Hertegovinei.

Sciri diverse.

(Necrologu.) Liub'a Popovicu nasc. Demetrovicu cá soția; ficele: Emili'a cu soțulu ei Timótiu Micle'a și cu fiic'a lor Hortensia, Aureli'a cu soțulu ei Josifu Vulcanu, Silvi'a cu soțulu ei George Feieru, cu ficele lor Luci'a, Valeri'a, și cu fiulu lor Eugeniu, Elen'a cu soțulu ei Mihaiu Veliciu, cu fiic'a lor Corneli'a și cu fiulu lor Romulu; surorile: Eufrosin'a ved. Siandoru cu famili'a sa, Tatian'a ved. Dascalu cu famili'a; cumnatulu Petru Szerényi cu famili'a, cumnatele: Ros'a Miatovicu cu soțulu Joanu Budai și cu famili'a, Elen'a Miatovicu cu soțulu ei Carolu Berta și famili'a, Elen'a Demetrovicu ved. Nicodinovicu; in numele si celorlalti consangeni, cu anim'a sfasiata de dorere insciintédia încetarea din viétia a bunului și neuitatulu consorte, parinte, socru, mosiu, frate și cumnatu

Alessiu Popovicu,

advocatu in Comlosiu comitatulu Aradu, deputatu la sinodulu gr.-or. din Aradu și la congressulu gr.-or. din Sibiiu, membru alu epitropiei fonduriloru comune dieceseloru Aradu și Caransebesiu etc. urmata dupa o bóla scurta, la 6 Septembrie st. n. la 11 óre înainte de médiadi, in etate de 58 ani.

Osemintele adormitulu in Domnulu s'au asediatu la repausulu vecinicu in 8 Septembrie st. n. la 9 óre înainte de médiadi in Comlosiu, in cript'a familiara.

La acésta trista ceremonie au asistatu toti consangeni, amici și cunoscutii repausatulu.

Comlosiu, in 6 Septembrie 1882.

In veci a mintirea lui!

(Erata.) In corespondenti'a dlui protopópu J. Branu din Nr. 64 s'a stracuratu o eróre fôrte neplacuta. Nu Procopiu Joanu „care fusese unu docente bravu,“ ci Teodoru Damianu se se puna in acelu contestu.

Editoru și redactoru responsabile: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.